

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés félével a pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések, előléptetések; Ősiség IV.; iskola-ügy. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Temes és Hevesmegyék közgyűlései; Erdélyi országgyűlés.)

Külföld. (Ausztria, Portugália, Angl. Olasz- Porosz- Orosz- és Törökország) Ertesítő.

MAGYARORSZAG és ERDÉLY.

Őcs. s. ap. kir. felsége Osztoics János kir. udvarnok's temesmegyei táblabíró "királyi tanácsos" czímmel díszesíteni, gróf Forgách Antalt, Somogyvármegye volt szolgabíráját pedig a magy. kir. udv. kancelláriához tisztb. fogalmazóvá kinevezni legkegyelm. méltóztatott.

Ősiség. IV.

Az Ősiségnek korunk sok tekintetbeni haladását viszatartóztató attributumit közelebbi czikkeinkben elősorolván, azokból legegyszerűsége következtetés az: hogy anyagi gyarapodásunkat gátló tulajdonsága törvényhozás útján szüntettessék meg. E' kívánatot figyelembe sem vehető kivétel nélkül közívátnak mondhatni, miután az országban a legkülönözőbb rendű és osztályzatú lakosság közt alig van néhány, ki világos ártalomvágy nélkül abban anyagi gyarapodás, ipar's kereskedés szempontjából hasznot fedezhetne föl. Az Ősiséget igen elavultnak mondják's alkotmányos életünkben szemközt a folytonos haladást parancsoló korrellellem olyannak, mint az új divat szerint szabott fejtörő nadrág fölött a kopott prémű ezüstös mente, mellyben a kaczagányos ősök mai ivadékának éppen nem izlik nagy — vagy kis ünnepélyeken is — megjelenni.

Az Ősiség úgy mint van, tovább nem állhat fen, nemzet és nép egyiránt, kimondák fölötté az ítéletet, nem nyújt feléje védő kart az arisztokráciának is nagy része, mert apró cseprű kiágzásban midőn egynek használ, tizet legalább is földellen földesurrá tesz; nem védi azt a nemesség, mert hogy ezek közt oly végtelenre szaporodott az Ősiségi per's — kivált újabb időkben a' gunyból mondatni szokott proletariusok száma, annak az Ősiség egyik főoka. Fedezhetni ugyan fel egyéb okokat is, még pedig ön-megerőtetés nélkül, mellyek egyik vagy másik család romlásának előidézői voltak; ha mindazáltal a' fűrkészést elfogulatlanul folytatjuk, egyik sarkalatos ok, mellyel minden lett dolognak birnia kell, csakugyan az Ősiség leend. Természetesen nem emel a' mellett pártoló szót a' negyedik rend, az ugynevezett polgárság, mint jobbadán elegy's nem tiszta elem, minthogy ez a' feldolgozó és szállító iparnak, kereskedésnek levén bevallott osztálya — városa körén tul minden lépten kénytelen azon göröngyök közt felakadni, miket az Ősiség törvénye legüdvösebb vállalatok utába gördit's melylyeken néha csak idő multával képes áthatolni, midőn sokszor már késő, mert a' zápor elvonult, a' drága öltöny elázott, a' köpeny tehát szegre függeszthető; s végre nem ohajt annak életet a' nép sem, melly asó és kapával mivel a' föld hantjait, mert nagy részben az Ősiség gátló eddig és akadályozza még most is, hogy a' földmivelő valódi tulajdonosaul tekintessék telkének; s ez nehezíti leginkább az örökváltság létrehozását, habár hosszas vajadás után éppen az Ősiség volt ezen erőtetett magzatának szeretetlen nemzője. Eszélyesen tehát az Ősiséget mostani érvénye's értelmében az ország egyetlen osztályának többsége sem akarhatja's bátran mondjuk: nem is akarja; változtatni kell tehát rajta, még pedig a' legközelebbi országgyűlésen; kérdés csupán az lehet: mi k ép?

Az Ősiség iránt hozandó végzés igen komoly megfontolást, higgadt áttekintést a' jelen időszak igényeinek nemzetiségünk's nyelvünk fentartása mellett nyelv's nemzetiségünk még nem eléggé szilárd létüek elfogulatlan mérlegelését a' némileg belátható jövőnek föltételezi akkor, midőn a' tizenöt millióból félmilliónak egy pár száz képviselője megjelenik egy teremben's mint Magyarország országos gyűlése alakul.

Egy szóval az Ősiséget megszüntetni egyszerűen's legkönnyebben lehetne ugyan, de vajjon leghelyesb mód volna e' még ez most nemzetiségünk's nyelvünk fentartása tekintetében? az mázsás kérdés; nehogy azonban a' dolgot elhamarkodóknak mondassunk, jó lesz figyelembe vennünk a' már nyilvánított véleményeket a' nevezetes tárgyan; saját meggyőződésünk kimondásával azután nem késendünk, melly az érintettekbe is inkább világos már, mint nem.

Előbbi czikkeinkben említett röpirat, melly az Ősiség megszüntetését ugyancsak cum argumentis követeli, kiméletlenül támadván meg az őcska intézvényt, a' 48dik lapon's folytatva a' módokat is elősorolja, mellyek szerint ezen országos ügy bevégezethetnék's általa új korszaka teremtetnék a' már tizenöt év óta mindig csak az átalakulás stádiumán álló Magyarországnak.

A' röpirat kívánja nevezetesen, hogy 1) mondassék ki: minden birtok marad azon kézen, mellyben a' törvény találja. Ezen javaslat fő motívumai Catónak e' szavaiban gyökereznek: „nulla lex satis commoda omnibus est, id modo quaeritur, si maiori parti, et in summum prodest.“ Ez ellen csak csekély észrevételünk van, de azért nem épen mellőzendő. A' francia forradalom egész Európa figyelmét az ipar és kereskedés megbecsülhetlen értékére fordítván a' föld beese észrevehetőleg emelkedni kezdett külföldiek által addig alig méltatott hazánkban is; lettek folyamodók polgári jogokért elannyira, hogy ma már legio a' hazában még meg sem fordult indigenák száma, kik a' pénz dolgában megszorult nemesség től szép birtokait megvásárolván, ennek egy részét — legkiméletesb néven proletariussá tévék. — Ez által nemesak nemzetiségünkön ejtetett mély seb, mellyet csak gyökeres orvoslás gyógyíthat be's további veszélytől's elolvadástól menthet, de nemzeti gazdaságunk is igen viszatartatik, mennyiben az ilyen jóság tulajdonosok a' tiszta jövedelmet külföldön használják fel; e' esatornán egy statisticus számítása szerint évenként legalább mintegy tizenkét millió foly ki az országból. Ha már az Ősiségen változtató törvény a' birtokot minden korlát nélkül azon kézen maradónak bélyegzendő, mellyben az a' törvény-hozatalkor találtatott, nem mondja e' ki ezen deperditúra, sőt ezen világos falciidúra a' helyeslést? holott ha — figyelembe vevén a' tulajdon szentségét, de nem taszitva el a' jogszerű igényeket sem, a' főnebbi kötelező szavakat így szerkesztü:

Minden birtok, ha a' hozzá törvényes jogokkal bíró család, vagy egyes tagjai által p. o. 12 év lefolyta alatt e' törvény szentesítése után vissza nem váltatik, azon kézen marad, mellyben a' törvény találja.

Ez méltányosabb is's nemzetgazdasági állapotunkra nézve kedvezőbb is; mert el kell ismernünk — magunknak legalább, ha mások nem akarnák is elismerni — hogy van bennünk energia, van buzgalom, van erő is, de sokkal több képzelő tehetség's kev.kitartás; ezt annyi század óta eléggé bebizonyítottuk; s ha birunk azon szellemi nemes tulajdonokkal, mellyek teszik az embert, ki fogjuk küzdeni azt is, hogy nemzeti hitelintézetünk, bankunk legyen, miként van más országoknak, mellyek kiterjedése pedig nem rugótezer négyszög mérföldre. E' banknak csak leend annyi pénze, hogy erejével a' magyar birtokok illetékes birtokosaik kezébe viszszaválthassanak; mert — ha ez másképp nem létesíthető — egy illy intézet alapját teendő az ország minden földbirtoka's ez végre is pénz; a' kölcsönvevő tehát nem idegennek, hanem saját honának's honosinak lesz adósa; az általa fizetendő kamatokat nem Paris, London, Bécs, vagy Amsterdam nyelendik el, hanem polgártársai között eszközöl az üdvös forgalmat; míg végre a' teljes letisztázás ideje is elérkezik's a' milliók is megmentetnek számüzetésöktől.

Aztán az illy megvásárolt ősi birtokok csak mint zálogok vétethettek meg. A' zálog természete mindig időhártat kíván: ha eddig ki nem váltod; akkor jogod elenyészett'stb. Ezen ovadék (cautela) kifejezve lenne főnebbi szerény javaslatunkkal.

Kívánja 2) a' röpirat: hogy a' követelőknek kivétel nélkül adassék bizonyos határidő egy-két, vagy három esztendő, melly alatt jogaikkal előállhassanak. És

3) A' perek elintézésére — a' megyékbeni viszonyok kiegyenlítése ugyanazokra bízván — a' többire rendeltessenek rendkívüli bírák annyi számban, mennyi kívántatik az ország minden részeiben. —

4) Becsültessek meg a' birtok, de becsültessenek's határozatassanak meg bármi néven nevezendő, a' jóságon fekvő beruházások is. Ha a' birtokos meghatározandó idő alatt megtartani akaró szándékát kinyilatkoztatja, joga legyen, rajta fekvő pénzt úgy beruházásit levonva, a' föllmaradandó becsárral az igénylőt kielégíteni; ha nem — fizetessék ő ki's mozduljon a' birtokból.

5) A' per és per közt — követelés és követelés közt mégis különbség levén, azaz egyik per zavarosabb, nehezebben végezhető, a' másik tisztább — könnyebben fel-

oldható, de némely eddigi birtoklati czim is erősebb, a' másik gyöngébb; méltányosság hozná tehát magával, h. a' kereset minőségéhez képest vagy egyenesen törvényleg megállapítandó aránnyal, vagy pedig a' bírák által minden idevágó körülménynek minden egyes esetbeni józan megfontolásával igazságosan határozassék el: a' kiszámított somma hanyad részével — például háromnegyedével, felével, vagy hol talán százados jog jó kérdés alá, kevesebbel is tartozzék megelégedni a' követelő.

Ennyiből áll a' röpirat javaslatának lényegeseb része; a' többi öt pont, valamint a' sorozatból itt kihagyott negyedik, ötödik és hatodik inkább a' kezdendő's itt szorodó peres formalitások's bírói utasításokra vonatkozóván, itt szorosabb figyelembe nem vehetők.

Az elsorolt öt pontot azonban végig olvasva, majd majd azon conclusióra jöhet valaki, hogy a' nevezett röpirat önmagával jó ellenkezésbe; mennyiben az első pontban világosan kimondatni javasolja: miszerint minden birtok maradjon azon kézen, mellyben a' törvény találja; ez más szavakkal annyit tenne, mint volt ősiség, de ma már nincs többé ősiség; mindenki teljes tulajdonjoggal bírja törvényes és igazságos uton szerzett jóságát. Holott már az utána következő második pontban a' követelőknek szabandó határidő, ha r m a d i k b a n a' perek elintézésé, n e g y e d i k b e n a z e l j á r á s i r e n d e z é s; s ö t ö d i k b e n a' kereset minőségét vitattatik's mind javaslati pontokban dolgoztatnak fel.

Csak nehéz nekünk régi sajtságosságunkból kivergődnünk; a' magyar soha nem tudott törvényt alkotni clausulák's incisumok nélkül, mellyeknek aztán idővel azon hasznokat vevé, hogy mi jót a' törvény rendelt, azt a' clausulák meg az incisumok paralyálták. Így lennénk ezen javaslatl is. Mit röviden, tisztán megírhat a' törvény, kár azt értelmetlenségig körülírni.

Igaz ugyan, hogy családink közt hisztóriai nevezetességű név a' nem hisztóriai nevezetességűekhez képest csekély számmal van's ez azok ellen hozatik fel, kik az ősiséget ex motivo védelmezik; azonban jegyezzük meg, hogy még is csak jobb amazokkal egyeztetőleg a' nem hisztóriai nevezetességű magyar családok érdekeit ótalmazni's ezeket lehetőleg — más kára nélkül — jó karba hozni, mint csupa eltörlési viszketegeből az idegen's már már kivált pénz dolgában tulnyomó elemetnyakunkra szaporítani. — Ezek igen is élénkitni fogják a' kivített — jövedelmeik tekintetében is, de élénkiteni ám a' behozatalt is feldolgozott holmijokra nézve. Több indigena birtokost ismerünk, de keveset közülök, kiket nemz. érdekeinknek sikerülendett megnyernünk. A' pénzaristokratia veszélyeihez még csak most kezdenek közelgeni azon nemzetek mellyek a' pénztözsérek lekötélezeteli's minden jó lelkű polgár előre iszonyodik azon gyászos következeésektől, mellyeket a' pénztözsérek zsarnoksága által okozhatandó forradalom idézhet elő.

Azon bíróságot, melly az Ősiség megszüntetése által támadandó követelések's keresetek fölött tizenkét esztendő leforgása alatt itélelőleg eljár — mi a' ker. táblára nem szeretnők bizni, valamint semmi mostan eljáró törvényszékere, minthogy ezek a' nélkül annyira el vannak árasztva külföldre peres tárgyakkal, hogy az ekép oda utasított keresetek által mind a' bíróság szerfölött terhelhetnék, mind pedig a' felek igényeinek éppen ez által vagy nem — vagy csak későn tétethetnék elég; a' cél tehát egyik esetben sem volna elérhető: hanem e' helyett czélszerű lenne: hogy az orsz.gyűlés mindenütt az illető tvényhatóságot hatalmazná fel egyik alispánja elnöksége alatt illyen törvényszéket hathat évre alakítani's ez intézne el minden azon megyében keletkezhető illy természetű követelést; honnét a' főlebbezés aztán már a' rendes uton járhatna.

Ezzel e' tárgyan készen lennünk; mivel azonban az olly gyakran említettük röpirat megemlékezik az ősiség accessoriumáról, a' majoraturáról is, még pedig ajánlólag; szükségesnek tartók erről egyik következő számban szólni. — abc.

ISKOLAÜGY. Közelebb mult években növevédkink fokonténi szaporodtával gymnasiumunk hire is mindinkább terjedvén, már régóta többen ösztönzének: tudósítám a' közönséget a' gyönki tanoda állapotáról. Es én szerényen hallgaték még akkor is, midőn többen közt Fényes Elek ur Pesten mintegy két évvel ezelőtt erre személyesen felszóltott, másoktól várván ennek teljesítését. Azonban miután az mindedig nem történt, nem állhatom meg, hogy a' természeti fekvésénél fogva is elszigetelt's annyira ismételten

Gyöngy, mely Vallas Antal dr ur legközelebb kiadott „kézi- és iskolai Atlásán“ még csak helyett sem foglal, legálább iskolája tekintetében a t. ez. közönség előtt tovább is rejtve maradjon. Nem célozom itt gymnasiumunk igazgatási rendszeréről, az oktatóknak igazgatóhoz viszonyáról stb. stb. hosszúságú értekezést írni s előadni mi által gondolnám én a szép alapítványt ellátott tanodának még nagyobb virágzását szebb jövőjét eszközölhetni; csupán rövid, száraz statisztikai leírásra s egyedül azon pontokra szorítkozom, melyek a tiszt. közönség figyelmét közelebről igénylik s mikről hallgatni szülők érdekében talán vétek volna.

Gyöngy helység fekszik Tolna megyében Pakshoz 4—5 órányira, egy völgyben két hegy között. Ugy látszik, miszerint kies fekvésénél s csendes helyzeténél fogva a természet maga muzáknak szentel. Levegője egészséges, víz igen jó, van benne gyógyszerár s két orvos. Asztaltartás (étkezés) igen olcsó, mit csak onnan is megítélhetni, hogy jelen mostoha esztendőben sem volt tanuló, ki 200 v. forintnál többet fizetett volna, s voltak, kik 110, —120,—125,—130,—140 váltó forintért tartást kaptak. Azonban mi figyelmet különösen érdemel: a helység felé, t. i. annak felső részét csupa magyarok, az alsót pedig egészen németek lakják, a tanuló közül a magyarok németül, s a németek viszont magyarul tanulhatnak. Ezen kedvező körülményen kívül a csendes helységben hiányzanak azon alkalmak, melyek nagyobb városokon a serdülő ifjúság érdekében annyira meg szokták rontani s a szép reményű növendékeknek szüléjük keserű fájdalomra, nem ritkán kora sirtő okoznak. Mit a tanoda számára didactum (tandij) név alatt fizetni kell egész évben, csak 2 p. forint s beírás díj 1 forint pengő pénzben. Azon real-tudományokon kívül, melyek minden jól rendezett gymnasiumban rendes oktatás tárgyai szoktak lenni, tanítatják a latin, görög és német nyelvet. A német nyelvet különösen kezdik már a declinisták, mit aztán osztályonként nagyobb mennyiségben tanulnak, gyakoroltatnak a stylumban, mondatok kitételében stb. Az első nyelvészeti osztály oktatója általán minden osztálybeli rendes órákban tanítja rajztudományra, zenére a vállalkozókat. A tanfolyam kezdődik október első napján; szünidő augusztus és szeptemb. hónap. — Az idén 2dik félévi közvizsgálatunk következő renddel fogunk tartani: július 29kén az első nyelvészeti osztályé, 30án a III. III. IV. nyelvészeti osztályé. Mely napokra az érdekes szülők s a tudományok azon barátai, kik a fenérintettekről s az itteni tanítás sikeréről személyesen akarnak magoknak szükséges tudomást szerezni: tisztelettel meghívattunk. Ezeket akárki más szinte elmondhatta volna, de itt akaratlanul is eszembe jut, mit hasonló esetben Vajda Péter mondott: „nincsenek nálunk író mesteremberek, kikre eféléket bízni lehetne.“ Egyébiránt azon öntudattal teszem le tollamat, miszerint nincs semmi jelen értesítésben, mi az öndicséret (propria laus) szinét csak távolról is magán viselné s mi által a szerénység ellen legkevésbé is vételtém volna. **L o s o n e z y L á s z l ó** szónokköltőzi oktató.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Múlt vasárnapon tartatték a mesterinasok műveinek jutalmaztatása. Egy újon ut ünnepe volt ez a magyar iparművészetnek, első nyilvános ösztön mesterinasok buzdítására. E reményteljes növendéksérgert lelki szemekkel egy szebb jövő bölcsőjénél látjuk, de nem azon bölcsőnél, melyben egy nyughatatlan poronty nyugszik, melyet a szegény iparos inas esztendőig ringatni, két esztendőig ki rön fog hordani azon jutalomért, melyet gazda ura markával osztogat a nélkül, hogy csak egyszer is zshébe nyulna valamért. Mit tanult eddig az inas? többnyire hazudni, hisz gazdája sem tett a munka nem készültéért s erre vonatkozóért egyebet, mint hazudott. Három év múlva felszabadult, szabadulásának azon magyarázatával, hogy most ő is bátran pofozhat, ha találkozik egy ártatlan bogár, mely paczkázást békén tüi. — Ösztönzés kell a gyermeknek úgy, mint a vénnek, inger és a képzet előkészítése szép jövőndök teljesülésére. Vajjon találkoznék e ember, ki a paradicsomba kívánkoznék, ha már apánk úgy el nem dicsérték volna? Hát a pokoltól irtóznék e valaki, ha nem mondják, hogy ott hány foknyi a meleg? — Biztatás, jutalom a lehathatósb erő, mely a százados tespedést megindítja. — Iparunk még csak csirában van, első tűzünkben a magot tán jól hintettük, de mire már a csira kibújni kezd, eljő a pártérdek, s összevesznek a gyenge növény felett, s mikor egyik a másikat földhöz vágta, akkor látja a letiprott ellenséget a kikapált növényre vágta. Reméljük, hogy e jeles ünnep évfordulatos folytatása századokig terjedend, sőt megőrkülend, s mert a középponton elkezdők, azt vidéki városinkban is folytatandják mások. Fajdalmas veszteség lenne a hazára, ha e kezdemény egész hazában el nem terjedne; — egy lépést szalasztanánk el az iparfejlesztés életéből; egy lépést mondom, mely kevéssel is tömérdekét eredményezne. Ritka élvezet látni az egyszerű fiút, örömsugárzó arccal várni a pillanatot, mely dicsérve kiáltott nevélt hangoztatandja, — vágni, midőn a jutalom és a magasztaló oklevél neki általadatik tiszteletre méltó férfaktól, kik ez alkalommal egyedül hozzá szólnak, egyedül reá figyelnek, s egyedül vele foglalkoznak. Mi jól esik e fiúnak egy jó szó, minőt ő még tán keveset hallott; minőt jól esik egyszer úgy remegni, hogy az ütést magától távol tudja; végre minőt sajátos érzélem még kapni valamit, holtl hány van, ki aligha kapott még egyebet, pofoncsapásnál!

—Uraim! minő büszkék lehetnek azon emberek hazánkban, kik elmondhatják, hogy mi léptünk legelőször, pedig minő csekélység egy lépés; de minő nagy leend még azok dicsősége, kik nemcsak lépni, hanem haladni fognak a megtörött pályán. Cselekednünk kell, és fogunk is... ha a magyar nem fog annyit darálni, s nem várja hogy mások bedugják, hanem inkább maga lesz az, ki be fogja száját! — Tegyük, tegyük, nehogy kénytelenek legyünk magunk előtt elpirulni!... Örömet időznénk még e nagyszerű kezdet említésénél, de napi tárgyainkat érintetlenül hagyni kötelességünk tilt.

A napokban Birch-Pfeifer Karolinának szerencsétlen Szapáry-ját nyúzták meg színészeink. Hubenay a legkömolyabbképpel énekelt a „Rákos, Rákos hová lettél“—féle dalt. Uraim, mivé lettünk, hogy ily komédiával kergetjük ki a színházi közönséget, hisz a Noththeatert ezzel akarták megnyitni, önök meg talán ezzel akarják a nemzeti színházat bezárni? —

Egy igen komoly szót intézünk Pestváros érdemes kapitányi hivatalához. Múltóztatik még emlékezni a legközelebbi dolgokra, melyeket öt éves naplopó előidézt. Mindenesetre alkalmatlan dolog a rendőri hivatalnak minden léhtetővel vesződni, valamint az is fájdalmas állapot, hogy a naplörök általában azon jó szokást vették be, hogy újdonságiról kinjokban akkorákat költenek, hogy majd hanyatt vágja magát az ember; neki esnek holmi anonimus, valaki, bizonyos, nem akarjuk megnevezni fele dolgoknak, s hogy mégis valakinek fájjon is, a rendőrséget zaklatják olyan dolgokért, melyek ugyan soha meg nem történtek, de melynek a rendőrség mégis oka. Mentse meg magát a rendőri hivatal eféle paczkázástól, s rohanjon nyakára az újdonságirónak, mikor ilyen egy bizonyos, valaki, szöglet ház-félékkel jönnek elő, hadd adja újdonságiró uram gazdáját a dolgoknak, melyet kinjában elkötyögött, — s bizonyos lehet a rendőrség, hogy néhány ily kérdezősködés meg fog szüntetni minden nyelvéskedést, melynek éles apja az újdonság-szükség. Hányszor beszéltek, hogy valahol valaki valakit kártyán lefőzött, ... csipje el a rendőrség, ez többnyire nem egyéb, mint cifra hazugság! melyen ha néhányszor rajta érnek valakit, békét hagy az újdonságirónak, ha már több évig gyakorlisa a hazudás szép mesterségét. Így aztán magunk sem fogunk gyanúsítani, vagy épen megrovatni, hogy öt gyalázatos csalóra figyelmeztettük a rendőrséget, — mert már szinte nemis hiszik, hogy ez ne volna hazugság, az újdonságiró régi löseie formára. — Igen is adatnak vannak, és pedig tömérdek, és nem igen hiszünk, hogy akadjon nótárius, ki bennünket meghazudtoljon.

Van egy jó barátunk, ki néha napján a serházban is megfordul, magunk ezen és általában az ivásnak tisztes mértékét természetünkkel fogva gyűlölvén, az eféle házak látogatásától felvagyunk mentve. De barátunk után, mint bizonyon állíthatjuk, hogy Pesten van egy nevelő, ki tíz éves tanítványába itezszámra önti a sert, — jól tudván, hogy nevelő ur sorainkat olvasni fogja, — őt ezennel megrezentjük, az atyákat pedig nagyobb ovatosságra figyelmeztetjük, mert a karó nem azért van a gyenge növény mellett, hogy a karó agyon verje, hanem hogy a veszben ótalmazza.

Pack Albert a „fővárosi újdonságok“ írója egészsége helyreállítása végett Gräfenberg felé Berlinbe utazott.

P. Horváth Lázár keleti újból megérkezett. Tisztán meg vagyok győződve, hogy azon laptól mely már egyszer koldus-levelekre szorult, a koldusbot sincs igen meszse; de meg arról is, hogy a velünk nem egy elvű lapokkal való mindennapos ex professo civakodás sem nekünk felelnek, sem az irodalomnak nem válik becsületére. Ezennel eldobjuk a fegyvert, mellyel tán csak módibul is a Honderű és Nemzeti újság ellen küzdöttünk. Tisztán az újdonságírás, nem a veszekedés; a ki privát komédiáit a lapokba viszi, ám tegye, mi nem találunk mulatságot ebben. De koránsem mondjuk ezzel azt, hogy békét kötnék, nem, sőt fegyverünk egész élet a galadások megrovására tartjuk fen, s ha valaki méltatlankodik ellenünk, sújduk, meddig jónak látjuk, de nem akarunk hivatalos organumot kezdeni a H. és N. U. számára. Csak azt teszünk, a mikötelességünk, az újdonságírás. Csodálom, hogy a közönség békén türe eddig is, hogy a privát szenvedély lapban verekedje ki magát. Magyarára szavainkat mindenik a hogyan tetszik; részünkről azt akarjuk érteni, hogy lehet újdonságot írni Honderű és Nemzetiújság nélkül is. Rovatunk nem kritika — annál kevésbé civakodási piac. Mint rovatkezelőnek nem kell senki barátsága, valamint minden kicsiségért nem jadjulunk fel. Nem félünk senkitől, s ha van méltó ellenségünk, méltó fegyverrel küzdünk, nyelvöltögetés utcai gyerkőczek dolga.

A budapesti lánchíd sietve közelít felépüléséhez. A pesti parti oszlop f. eszt. szeptemberig szakértők állítása szerint, ha úgy halad a munka, mint most, be fog fejezteni; már is látható a bollívezet eleje. Bámúlásra ragadnak a nagyszerű kötömegek, melyek a magasba felvonatnak, de melyeknél még nagyobb tömegek 200—240 mázsa nehézségűek is, ezután fognak felhuzatni; az erre alkalmazott gépek csekély emberi erő hozzájárultával eszközlik ezen erédvényt. A budai oszlop mintegy két hónappal később készül el a pestinél. Egyébiránt reméljük: hogy a roppant lánctól a parti és Lőpez oszlopok közt úgy a pesti mint a budai részen még ezen esztendő folytán beillesztendik; s jövő nyáron a két közép oszlop közti összeköttetés fog eszközöltetni; midőn is a nagyszerű csudamű bevégzése — már nem meszszire haladhat.

A dunagőzhajózási társulat budai hajógyára az idén minden hónapban egy gőzöst s minden héten egy teherszállító hajót szolgáltatott a társulat rendelkezési alá. Az idei hajózás kezdete óta következő új gőzösök állítottak víz síkra: **M a g y a r** (200 löereji) Neptun, Minerva, **H u n y a d**, Ferdinand, s a nemrég elkészült Sámson 200 löerőre; ezek mellett még 23 teherzállító hajó. Ezekről bővebben értesít Társalkodók dunagőzhajózási állapotot előterjesztő czikke.

H e c k e n a s t Gusztáv bizományában megjelent csinos kiállításban „Statusférliak és szónokok könyve“ Szalay László által. Új folyam első füzet, tartalma: Canning. A már közkézen forgó első folyamathatathatós buzdításul szolgálhat e másodiknak is megszerzésére mindazok részéről, kik a politika tanát, s fejleményeit avatott külföld után akarják ismereni. ☺

TÖR V É N Y H A T Ó S Á G O K.

TEMESMEGYE. (Jun. 23kán.) Folyó hó 8kán évgyűlésközgyűlést tartottunk. F. helyettes ur ómlga a Béga-csatorna általános szabályoztatása s egyéb nevezetes dolgok végett Bécsben levén, első alispánunk vezérelte a gyűlést. Érdekes tárgyak hiányában rendesen tanácskoztunk, csupán az ellenzék notabilitásaitörtek ki pillanatilag az adminisztratori új rendszer ellen; ez is olyan volt, mint a véletlenül történni szokott égdörrenés, mely a nyugott nap tisztá fényében zivatar nélkül enyészik el.

Első alispánunk a megye közállapota s nevezetes körülményeiről rendszeres jelentést tön: miszerint a kisgyűlések polgári és fenytő törvényesékek időnként megtartattak s ennél fogva a közigazgatás igényserű állapotban van. Aggodalmas részvétellel fölűnő azonban, hogy az uralkodó inség sújtó viszonyai miatt a rabok száma f. e. márt. hó 21től 72vel szaporodott, a halálozás szinte az éhség nyomorai után növekedett. Egyébként örvendetes, miszerint az inség s élelem-szükségből eredt aggodalmakat enyhítő megyei uradalmi intézkedések tulétekek látszanak; a folyó esztendi termés is jó reménnyel kecsegtet. Bemutatván egyszersmind első alispánunk a közgyűlési nevezetesh tárgyak jegyzékét, megkérdezte a kk. és rr. deket: vajjon az országgyűlési utasításokat készítő választvány eddigi munkálatit tárgyalni kívánják é, vagy továbbra halasztják, mig t. i. azon választvány javaslatit tökéletesen befejezendő? s az elhalasztásban egyhangulag egyeztünk meg. És az ellenzék nyomban f. helyettes ur itt nem léte miatt az adminisztratori rendszert támada meg, olly előjelnek állítván azt, mely a nemzet függetlenségét és szabadságát kétségtelenül veszélybe döntendi; s egyáltalában nem férhuhoz illő kifejezések s felszólítások is történtek. Megvallom, hogy ki elvet fejteget, becsülni tudom; de ha beszédevel a nemes humanitás határin tullep, ha mindjárt elvrokonom is, elfordulok tőle, mert az insultatók legkevésbé használnak az ügynek. Legyünk igazságosak, nekünk mi panaszunk sem lehet f. i. helyettes ur személye ellen. Már már keserű vitába keveredtünk volna, ha első alispánunk igen eszélyesen közbe nem szól s ki nem jelenti, miszerint az adminisztratori rendszert érdeklő kérdések az országgyűlési tárgyak között ugyis előfordulandnak. Ezzel a kedélyek mind két részről lecsendesülének, s én sem szólok most e tárgyról többet.

Olvastatt ezután István főherczeg s kir. helytartónak e megye üdvözölő feliratára küldött magas illetű válaszlevele, mely a jövőndő legszebb reményivel kellemes tudomásul vétetett. Sáros levele, dicsően boldogult nádor ó es. k. főhősége felszázados kormányzásának emlékeül Pest város közelében felállítandó nagyszerű országos kórház iránt, Szepes, Ugocsa, Árva, Borsod, Bihar és Csanád megyék, ugyszinte Pest, Besztercebánya, Hajdu és Kikindai kerületek, szinte elhunyt nádorunk emlékének megörökítésére felállítandó nemzeti emlék iránti felszólításai, — továbbá Marosszék és Kolozs megyének az erdélyi részek vizszakapcsolatását rendelő törvények felfüggesztését s inkább Erdélynek Magyarországgal összeolvadását szorgalmaztatni kéro levelük az országgyűlési terveket készítő választványhoz utasítottak stb.

Közgyűlésünk nevezetesh tárgyai ezek voltak; újdonság gyanánt megemlítem, hogy székvarosunkban a gyárvárosiak polgári casinót alkottak s az alapszabályokat német nyelven szerkesztették; de midőn a városi tanácsot felsőbb engedély — kieszközlés végett megkérték, oda utasítottak, hogy előbb az alapszabályokat magyar nyelvre is tegyék által. Jövő alkalommal többet és bővebben.

H a t v a n i I m r e.

HEVESMEGYEI KÖZGYÜLÉS. (Vége.)

Szönyegre került ez napon még s élénk vitát idézett elő a feszült figyelemmel várt s némelyekben ingerültséget okozott, — lelkes első alispánunk által f. e. május 29k's 31k főispáni helytartónk által pedig ennek folytában június 3k's 6k napjain tartatott kisgyűlésünk jegyzőkönyveinek felolvastatásuk után, azokban a rendkívüli szükség által előidézett rendkívüli helyzetnél a gabona s ázalékfajakra nézve közgyűlési jóváhagyás reménye alatt — hozott ideiglenes intézkedések s végzések; melyek szerint, mint-hogy az e. alispánhoz beadott szolgálói hivatalos tudósításokbul szomorú tapasztalására jutottak a kisgyűlésben jelen volt kk. s rr. hogy a gabonaművek árát egy időül fogva heti vásáronként egyegy köbölnél 2. pftal is főlebb s főlebb rugtatják elannyira: hogy, hol törtenendő megállapodása ez árnak előre láthatatlan volt s e miatt nemcsak a

megyei szegény adózó, de a közép rendű vagyonos népeség is éhenhalási veszélynek van kitéve, pedig nem annyira gabona nem léte miatt, mint inkább azért: hogy a gabonaművekkel eléggé ellátott s előre nagy mennyiségben bevásárolt szivtelen zsidók s csempészkedő keresztyén uszárások, nem eléggülve meg egy köből tiszta búzának 30, 40, 46 vft árával, azt 60 vft felemelni törekedtek; mi által az igazság, törvény s emberiség ellen módfeletti s jelen körülményekben a közbátorságra nézve is igen veszélyes nyereszkeskedési s uszárászkodási vágyból eladásra készen tartott búzanevelőket eladni nemcsak vonakodnak, hanem azt még e megyéből más vidékre eladás végett vagy elvették, vagy elszállítani főszándokjok vala ugyanazért valamint helyhatósági, úgy törvényes köteleességüknek ismerése mellett: hogy egy részről a szükölködő szegény nép sorsáról gondoskodás történiék, más részről pedig a közbátorság háborgattalanul fentartása iránt örököljenek, sat.

Ezen rendkívüli s tovább nem halasztható, hanem rögtönös orvoslást igénylő szomorú körülményekben a buza és ázalékfajoknak e megyéből kivétel s ezeknek bárki által nyereszkeskedésre szánt vételét eltiltották, köteleességül tételt továbbá mindazoknak, kiknek maguk szüköségű födözésén fölül eladásra való gabona s ázalék-fajaik vannak, ezeknek eladásra való bocsátásuk s ezek következtiben magtáraik vagy egyéb helyeik felnyitása s folyton nyitva tartatásuk, mit ha maguk önként, vagy illető szolgabírák felszólításai után sem tennének meg, azok a szolgabírák által hatalomkar mellett is feltárandók, — s az 1538: 28ik 1625: 40. s 1659: 71ik hazai t. cz. értelmé s szellemében, úgy gyakorolt szokás szerint, hogy a végnélküli ár-felrugtatás miatt gabonát venni ne lehessen, megállapított: hogy a tiszta buza köble 12, kétszeresé: 10, rozse: 9, árpa és morzsolts kukoriczáté: 8, zabé pedig 3 pft leend; Ezen végzés és árszabás azonban f. e. június 3án kisgyűlésen annyiban módosított: hogy miután különösen az egri főbuzapiacra semmi gabona nem hozott, a gabonafaják ára Eger, Gyöngyös és Szolnok városokra nézve egy pengő forinttal, a zabé pedig 12 p. krral emeltetett fölőbb s a nyereszkeskedésre való vétel illy módon szabadított fel, mind ezekről a nm. m. kir. helyt. tanács felírás után tudósítottván, felolvastattak ezek folytában kapcsolatosan a nm. m. kir. h. tanácsnak a megyei ez érdembeni felírásra kelt válasza, melyben a megyét f. e. májushó 29én kisgyűlésleg hozott végzéseitől, mint az 1807: 6ik t. cz. 3ik § értelmé ellenkezőtől s illetőleg törvénytelentül azonnal elállani parancsolja, egyébkint mi a község enyhítésére helyhatóságilag igényelhető, azt czélba vétetni rendeli. Úgy szomszéd ns Gömör megye levele is, mely szinte most említett kisgyűlési végzés visszavételére mint érvénytelenre kérte föl a megyét. —

Ezeknek így történt felolvastatásuk után, többen ezen kisgyűlési végzést nemesi sarkalatos törvénynek s a tulajdon szentségébe vágónak nyilatkoztatták s azt, mint illyest törvényesnek soha el nem ismerve, törvénytelennek s a kisgyűlés hatáskörén fölül hozottnak mondva, annak nyilván ellenmondottak; s kívánták azonnal indítványozva ez, és ezekhez hasonló okoknál fogva jövőre nézve a kisgyűlések végképi megszüntetését, nem találva elegendő okoknak azokat, melyek a kisgyűlést akkor illy rendkívüli végzés-hozatalra kényszerítették s így nézetük szerint a megye nem vala rendkívüli állapotban, erősen tagadván nemcsak a kis de a közgyűlésnek is azon jogát: hogy rendkívüli helyzet s körülmények közt illy végzéseket hozhasson, mivel azt csak országgyűlés teheti; mások ellenben sokan, igen is rendkívüli helyzetben voltak láták a május 29. kisgyűlési végzés hozatalakor a megyét s az elősorolt okokat eléggé alaposnak találták azon rendkívüli körülmények közt rendkívüli ideiglenes, — közgyűlési jóváhagyás reménye alatt alkotott végzés hozatalára, kérdést téve: ha vajjon a bőséges esős idő be nem következik, mi lett volna a szegény adózó népből? mennyire ment volna fel a gabonaművek ára? s vajjon mit vala teendő a megye akkor? országgyűlés-megnyitást várt volna e? bizonyosan nem, hanem rögtön helyhatóságilag rendelkezni lett volna tartozó köteleessége; ugyanazért helyeslék s jóváhagyák a kisgyűlésnek illy rendkívüli esetben tett ideiglenes végzést, — de ezen fölül törvényekkel is támogaták a kisgyűlési végzések érvényességét s azok jogos hozatalát; jelesen idézték az 1538: 28ik t. cz. hol már az országgyűlés a legkisebb élelmiszert is, mint malacz, kappan sat. árszabályozta, az 1625: 49ik t. cz. mely köteleességévé teszi világosan a megyék fő és alispánainak, hogy az előbb divatozott árszabást, minden élelmi szer, kézművek, munkák s árukra nézve is — az országban állapítsák meg, az 1659: 71-dik t. cz. pedig még büntetést is rendel az árszabásáthágókra, jelesen befoglaltatik: miképp veszi el a 12 vft nál alóbb becsű áruját, a 12 vft értéken felül levő pedig, mint büntetettik szintannyira, ezen büntetés mint hajtatik végre rögtön szolgabíró által; az ellenszegülő még bővebben la-

kolván, s ezen t. cz. az 1715ki országgyűlésen erejéből nem hogy vesztett volna valamit, sőt még inkább megújítva, bővebben körülíratott, de joga volt elhittani a gabonaműveknek kivételét a megyéből az 1807: 6ik t. cz. értelmében, mely nemcsak rendkívüli szüköség esetében, de még akkor is, midőn nagy szüköség nincs jelen s csak tarthatni az inségtől, megtiltást rendel, s így azt megengedi. Ezen mind két oldalról történt élénk viták után, — minthogy a bekövetkezett bősézőések a gabonának piacokra hozatalát elősegítették s azok árát tetemesen csökkentették úgy annyira, hogy 12, 11 pftával a tiszta buza köblit bizony megvehetni, leszállították, elnöklő főisp. helytartónk által végzésleg kimondatott: miképp a megyének legközelebb mult f. e. majus hó 29. 31ik s június hó 3. és 6ik napjain, — a gabonaműveknek szüköségű szüköségű gabona s ázalék-művek kivétel megtiltása, azoknak kényszerített eladása, s ezeknek sikerelhetőségük végett illető szolgabírák által használt karhatalom iránti — rendkívüli körülmények s helyzet tekintetéből hozott kisgyűlési végzések jövőre megszüntetnek; mely is tudomás végett az egész megyében kihirdetett s a nm. m. kir. h. tanács erről tudósított határozatott. E tárgy bevégezte után ezen napi gyűlés eloszlott.

Másnap június 15én huzamos, 1805d. septemb. hó 24étől kezdve jelen 1847ig összesen 42 évig e megyét szolgálta főjegyző Vrataries Károly főjegyzői eddig viselt hivataláról, melynek zsenge éveitől késő agságig szentelte életét s ez által polgári köteleességének eleget tenni törekedvén elgyengült egészsége, hanyatló kora, de leginkább szeméinek megromlása miatt lemondott, kérvén magának eltöltött hivataloskodásáról hiteles pecsét alatt a megyétől bizonyáglevelet. A kk. és rr. érdemes főjegyzőjüknek különféle hivatalokban hosszúság hivataloskodás által szerzett érdemeit méltányosan elismerve, azokat jegyzőkönyvükbe írták s részre a szüköségű megyei hiteles pecsétű bizonyítvány kiadását elhatározták. — E lemondás következtében főisp. helytartónk a kk. és rr. érzelmeit s kívánatit mintegy kivéve még e gyűlés alatt főisp. helytartói jogánál fogva a megyei rendes főjegyzőségre jövő tisztújításig, eddigi közkedvességben álló remek tollú s főjegyzői czímmel felruházott első aljegyzőnk Madarassy Jánost helyettesíté, ennek helyébe első aljegyzővé a most említettnek nyomdokait mindenben követő egyik jeles szónokunk Schön László 2od aljegyzőt a megyei kk. és rr. kívánatára főjegyzői czímmel, 2od aljegyzővé Subich György pertárnokot, — pertárnokká Kovács Ferencz Györgyöt volt jegyzőt, végre árszabási jegyzővé Bittera Antal tiszt. aljegyzőket helyettesíté. — Lemonda ugyancsak ezen napon hivataláról szolnoki állomáshelyi polgári biztos Török Imre, kinek helyébe szinte jövő tisztújításig Eösz Ignácz kinevezés által helyettesítették, ki is szokott esküjét ugyanekkor letette.

A szamnévői mai nap beadatásra rendelt hivatalos jelentés nyomán a katonaság részére kívántó természetvénnyek vásárlására, de csak úgy, ha szénára szüköség nem leend, 2310 pft kölcsönzés kivántatván, ez okból a már előbb kölcsönvett 8000 pfton fölül, ujjlag 3000 pftnak a kincstártól kölcsönkép történendő kieszközlésére a nm. m. kir. helyt. tanács felírásban megkérteni határozatott s egyuttal aziránt is megkérteni: hogy mivel az inséges időjárás által elnyomatott szegény adózó nép a katonai évenkénti öszszevonulásokra járulni szokott sok teher elviselésére folyó esztendőben teljesen képtelen, nemcsak az ezred- vagy osztály-de a századonkénti öszszpontosulások helyül is ne Heves megye, hanem más hatóság rendeltessék, vagy az idén épen meg se tartassék.

Az isméretes B. L. Eger városi volt tanácsnok ügyében ismét felolvastott egy felsőbb kir. parancs, melyben a megyének ezen parancsban felhordott okoknál fogva ujjlag komolyan meghagyatik: „hogy magát az előbbi ez ügyben kiadott udv. parancsok s illetőleg rendelvényekhez alkalmazni mellőzhetetlen köteleességének ismerje.“ — Felolvastatván ezzel kapcsolatban B. L. vád alatti folyamodványa is; melyben az elvkérdésnek ügyén kívüli eldöntése mellett, hogy valahára ügye elintézve legyen több oknál fogva kéri a kk. és rr. l. ügyét tárgyzó minden írománynak az egri uriszékhöz megítélés végett általtételét. Mely felsőbb parancs taglalását mellőzve a kk. és rr. B. L. folyamodványában előadott okoknál fogva, a felsőbb kir. rendelvényt elfogadják, s az illető ügyet tárgyzó minden írománynak uriszékhöz általtételét határozzák; jövő országgyűlésre küldendő köveitnek azonban utasításul adják: miképp olly törvényezik létesítését eszközöljék, melyben világosan kimondassék, hogy a tisztességek feletti bíráskodás kivétel nélkül a megyei hatósághoz tartozik, s addig is pedig a tisztességek feletti bíráskodást maguknak eddigi gyakorlatnál fogva fentartják, mire a jelen volt érseki s káptalani urad. ügyvédek ovás s viszontvadásukat nyilvánították. —

A kisgyűléseknek előbbi napon indítványzott eltörlése kerülvén tanácskozás alá, mindkét oldalról történt e-

lénk vitatásoknak azon határozat vete véget, hogy egy több tagbul álló választottság nevezetett ki véleményt készítenő aziránt: vajjon jövőre nézve kisgyűlések tartassanak e? vagy ha eltörlendők: mi lenne a közdolgoz elintézési pótszere? s az milly részletes alkalmazási utasítással látassék e? addig pedig a kisgyűlések tovább is fennmaradnak. —

A község és szüköségét illetőleg határozatott: hogy minden kedvező időjárás mellett járáshelyi fő- s alszolgabírák a szükölködő adófizető népre örökös gondoskodással legyenek s ott, hol szüköségét látják, az illető földesurakat, kiknek jótékonyaságuk eddig is tudva van, alattvalóknak táplálékali ellátásukra felszólítva buzdítsák megbízáván egyszersmind a megyei szegénység élelmészére begyűlt pénzösszevre felügyelő választványt: hogy azon öszveg erejéig, mely eddig a nemesség által megajánlva kivett 20 ezer pfta felkölesönözve nincs, a már előbbi biztosítéki alapokra pénzt kölcsön vegyen s azt az illető tisztviselők jelentése nyomán, a megyei dologtehetetlenek és szükölködő éhezók közt ossza ki, oda utasítván különösen e választvány elnökét az első alispánt, hogy mindazon birtokos nemes urakat, kik szabad ajánlás utján tartozásait még le nem fizették, még egyszer ujjlag hathatósan kérje fel. —

Június 16án olvastott István főhg kir. helytartónak a megye üdvözölő feliratára kelt levele, mely is kedves tudomásul vétetett s minthogy csehországi utjából hazatérve, Magyarországot szándoka átutazni, azon esetre megyénk részéről tisztelgés végett több tagbul álló küldöttség nevezetett.

Olvastott szinte a helyt. tanácsnak azon intézvénye melyben a megyével mult évbeli felírása folytán tudatja: miképp a pesti orvosi kar által más országok példájára az orvostan oklevelek jövőre nézve is deák nyelven fognak kiadni. Erre a kk. és rr. ujjlag felírta a m. kir. helyt. tanácshoz tudatandók: miképp Magyarhont nem más országok példája, hanem a törvény kötelezi, s az 1844iki évi 2ik t. czikkely 9ik § ba nyilván foglaltatván ezen szavak, miképp a fels. kegy. rendeléseket tett már aziránt: hogy az ország határin belüli iskolákban közoktatási nyelv a magyar legyen, ezen törvényalkotásnak pedig nemsokára 3dik éve mulik el; ezen törvényezik erejénél fogva tehát jogosan igényelhetik azt: hogy a pesti tud. egyetemet ezen törvényrendelete szigorú megtartására, az általa jövőre nézve kiadandó orvostri oklevelekre nézve kötelezni fogja.

Szomszéd Borsod megye hivatalos levele által, egy tiszamelléki kölcsönös tűzkármentesítő-társaság czime alatt alakítandó, és 7 törvényhatóságra kiterjesztendő tűzkármentesítő intézetnek megyeileg abban leendő részvevésre s pártolásra szólítá fel a megyét. A kk. és rr. eléggé ismerik a tűzkármentesítő intézeteknek a vagyonszükségletre nézve üdvös létét, és szives örömmel üdvözlik szomszéd nemes Borsod megye e téren élénk működését, mégis több év számához nem kötött, egy megyei saját keblökben létesítendő, önkormányzásuk alatti tűzkármentesítő intézet létesítését czélszerűbbnek találták s e végből az e tárgyban már működő küldöttségüknek meghagyák, hogy egy heves megyei tűzkármentesítő intézetnek minélelőbbi létesítése iránt jövő évnegyedés közgyűlésre hivatalos jelentés mellett kidolgozandó tervet mutasson be.

Június 17én az országgyűlési költségek s egyéb ajánlatok kivételkülsa készítésére megbízott választvány jelentése olvastott, melyből azok megvitátása után következők fogadtattak el: a) hogy öszszeírásakor a nemesek a nemesi terhekben eddig részesült tisztességek is irassanak öszsze. b) Az öszszeírásnak kerületenkinti megtételére minden szolgabíró mellé egy táblabíró nevezessék, kik is azonnal kinevezettek, ezek azonban a közjó érdekétől vezéreltetve minden díj nélkül teendik ezen munkálatjokat, utasításul adván: hogy ezen rájuk bizott öszszeírásra nézve megelőzőleg köz értekezés után egyenlő eljárási rendszert állapítsanak meg, s olly öszszeírásokban, melyekben saját vagy közelebbi rokonai javainál fogva érdekeltetni fognak ne bocsátkozzanak, hanem illy esetekben első alispánt, mint a központi választvány elnökét tudósítsák, ki is nem érdekelttek által fogja illy helyeken az öszszeírást megtétni. c) Esküt fognak eljárásuk megkezdése előtt a bírúk egy ki-tűzendő kisgyűlés előtt letenni. d) Az ez alkalmakkor felhasznált előfogatok költsége a nemesség által fognak viseltetni s az országgyűlésekkel együtt kivettetni. e) Meghagyatott az is: hogy az öszszeírásakor felhasznált s ebbeli fog-

*) Habár czélszerű minden megyének külön külön saját keblökben tűzkármentő intézetet alkotni, mindazáltal, ha az kölcsönösségi elven alapul — legczélszerűbb lenne országos tűzkármentesítő intézetet alkotni, mert akkor annál kisebb kárpótás háruha egyegyház vagy épületbirtokosra, mint ha minden megyében vagy helyben külön létesítetik s kezeltetik illy intézet. Illyesekben öszszpontosulni üdvös dolog, mert annál kevésb teher jut évenként egyegy háztulajdonosra.

lalkozásuk nyilvános kitétele mellett nyugtatványozandó előfogatokért járó kész pénzjegyzéket, a' majdan központi tanácskozásaikból teendő hivatalos tudósításuk mellett mutassák be.

A' jövő országgyűlés közelsége's arra utasítást igénylő sok tárgyhalmaz tekintetéből, országgyűlési utasítást készítő több tagú küldöttség nevezetett.—A' marhahus ára, Pestmegyéhez szeritve—eddig 13krban megmaradt, juhhus-mérhetésre nézve azonban a' megyének mult decemb. közgyűlésben kelt azon végzése: hogy a' szűk idő tekintetéből juhut szabadon vághatott mindenki 's annak husát kimérheté, megszünt f. e. július 1ső napján. Ezekután több egyed részére nemesi bizonyítvány adatott ki, 's több más magányosakat érdeklő tárgy intézetett el.—Jövő törvényeszkünk, mely két hétig 4 felé tartatik f. e. aug. 30án veendi kezdetét, évnegyedes közgyűlésünk pedig septem-ber 20án leend.

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉS.

LX. Országos ülés jun. 17kén. (Az örökvaltság fölötti tanácskozás folyamán tett némelly szónoklatokat cél-szerűnek tartottuk rövidítve közleni, hogy lássék, mint vélekednek Erdélyben ezen nagy fontosságú tárgyról.) Egy k. t. b. pártolja Hunyadmegye követének előbbi számunkban röviden érintett indítványát, annyival inkább, mivel abban a' megváltási jog nemesak az urbéri tartozások megváltására külön van kiterjesztve, hanem a' birtokszerzhe-tési joggal is egybe van foglalva. Olly örökvaltságnak, mely mint a' létező törvényeink szerinti necessaria venditio örökre felbonthatatlan — conditio sine qua non-ja: az ósi-ség eltörlése. Már pedig az ósiség institúcióinkban, a' legki-sebb részletekre is szétágazó fonalai által, olly összefüg-gésben tartja törvényeinket, hogy mihelyt eltörlöttük, leg-ottan és okvetetlenül meg kell változni a' törvény alakjá-nak. Egy olly nagy változás rögtönözve erőszakos megrázás nélkül nem is történhetik; általa egyszerre romba kellene hullani minden törvényink auctoritásának; olly lépést békés haladási politika nem javalhat mind addig, mig mindenkit köz jó, és önzés nélküli felvilágosodás melege nem hevítend. Az ósiségi viszonyokat létező törvényeink szerint, két szem-pontból lehet venni: kormányi és kiváltságos osztályi tekin-tetben. Kormány a' Hárm. t. l. r. 3dik ezime értelmében a' szt koronát repraesentálja, és ósiség irányában kettős jo-ga van: a' nemesi birtok töle ered, és reá száll vissza. A-azonban az, kinek királyi adomány-levél mellett jószág ada-tik, a' nyert jószágnak nem határtalan ura, hanem inkább csak haszonvevője; mert ő sem örökösön el nem adhatja, sem vég hagyomány mellett örökre el nem idegenítheti, család- és kormányjogok praejudiciumára. A' kormánynak szóló nézete szerint kettős haszna van az ósiségből: politika-i és anyagi. P o l i t i k a i, mert az által össze van forr-va a' nemességgel, kölcsönös segédei, támaszai egymás-nak. A n y a g i, mert az ósiség egyszersmind egy külön jö-vedelemforrás a' kincstár nézve. A' nemességnek szintugy kettős haszna van az ósiségben, ugyancsak politikai és a-nyagi. Politikai, a' mennyiben kormány, szent korona, feje-delem védi, segíti a' nemességet, anyagi: mivel birtokot, jö-vedelmet onnan vár és nyerhet. Már hogy olly fontos jogok-ról kormány és nemesség, bővebb megfontolás nélkül csak ugy incidenter urbarialis rendelkezések terén lemond-hasson, kormánynak különösen nemességgel szoros egy-bekapcsolatásának az általi gyengülés, kárpótlás iránti igazs, nemességnek pedig más igen számos és fontos ok felett, a' nemzetiség kérdése még ez uttal nem tanácsolják. De, kérdi szóló: hahogy kész lenne is az ósiséget eltörteni a' nemesség, képes é kialakni, megváltani a' kormánytól adományozási és örökösödési jogait? Vagy képes é a' kor-mányt, azoknak elvesztéséért illőleg kármentesíteni? Az első, azt hiszi szóló, bajosan eszközölhető és szerfelett nehéz feladat, a' második szinte lehetlen. Nehéz feladat az első; mert kormány és nemzet közt az előítéletek sulya alól lá-badozó kölcsönös bizalom annyira még nem izmosult, hogy ez által amabban fekvő garancia kipótolva legyen; kölcsönös szeretetről és jó akaratról előbb tetteleg kell egymásnak meggyőződést nyújtani. Szintugy lehetlen a' második, mert nincsen az alknak kulcsa, 's még csak eszméje is; sőt ha léteznek is, fenmarad azon nagy kérdés: ki váltja meg, a' nemesség é, vagy a' nép? Szóló alig hiszi, hogy a' nemesség még oda ért, vagy resignálta volna magát, hogy azt, mi kül-önben is birtokában van, másodsor is megvásárolja azért, hogy abban más is részesedjék, és benne tulajdoni jogát in-gatagabbá tegye; a' nép pedig olly terhet elvállalni és meg-bírni képtelen.

Vége igen röviden még csak azt kívánja szóló meg-jegyezni, miszerint sokkal fontosabb vállalat levén az ósiség olly hatalmas oldalát megdönteni, hogy sem é szükségében a' becses időnek, arra elegendő erőt felidézni lehessen, fel-hija a' kk. és rr-eket, halaszszák az örökvaltság kérdését a-azon időkorra, midón az ósiség végképen el leend törölve. Ennek elhalasztását annyival is inkább ohajtaná, mivel itt é

honban máskép 's nem ugy áll ezen kérdés, mint Magyaror-szágon. Itt, meri állítani szóló, szinte legyőzhetetlen aka-dállyal kell megküzdeni, hogy az ósiséget száműzhessük, és ez a' nemes székely nemzet eredeti alkotmányos és százado-pon keresztül elismert sajátosság törvényes állása, hol ósi-ség eltörlését eszközözendő törvénynek, talán vérpatakokon keresztül gázolva sem leend annyi ereje, hogy azt a' szé-kelyföldről, székely szivból és székely törvényekből kitöröl-hesse. Védik az ósiséget a' székelyeknél, mint nemzeti leg-szentebb ereklyét és örök életet, létező számos törvényeink, melyeket módosítani, eltörteni, kivált örökvaltság feletti ren-delkezések közepett, nem lehet 'stb.

Udvarhelyszék e. köv. Örökvaltságról van, ugymond, szó, mely az urbéri viszonyokbul kibontakozás nyugpont-ja. — Ezt nemesak a' kk. és rr. mondták ki, hanem egész Európa így vallja, 's vallja jelesen böles kormányunk, midón az ausztriai örökös tartományokban nemesak megengedte az örökvaltságot, hanem módokat is kíván nyújtani végbé-hajtására. És é' vallomások, e' tények ellenében Verbóczy minden védokai mitsem nyomnak. Az örökvaltság üdvöslétét magok a' kk. és rr. is elismerték, 's még is találkoznak é' te-remben, kik az ósiség palástja alatt fegyvert fognak ellene, el akarván hitetni, miszerint az örökvaltság az ósiségnek 's ez által alkotványunknak és nemzetiségünknek fogna halá-los döfést adni. Miután olly okoskodást hallott, bátor lesz szóló is é' tárgy iránt nézeteit előadni. Nem az örökvaltság dönti meg, ugymond, az ósiséget, hanem megdöntötte a' kk. és rr.-nek már régen keletkezett azon határozata, mely urbériség-vásárlásban elsőséget ad az urbéresnek, mi ál-tal következőleg ki van mondva, hogy a' földesurnak urbé-riségeihez minden tulajdonosi joga csak a' törvényes urbéri tartozásokra terjed ki; megdöntötte a' régi gyakorlat, mely szerint a' jobbágyot az általa használt urbériségből minden igaz ok nélkül kivetni eddig sem volt szabad a' földesurnak. Szóló tehát a' permissiv örökvaltságot nem tekinti egyéb-nek, mint az urbéri tartozások szabad egyezkedés útján megváltását.

Alsóf. b. főispánja mondta, hogy nem kell több jogot adni az urbéresnek, mint a' mennyivel a' nemes ember bir. Szóló nem szereti sem magát sem más illusiókba ringatni 's azt állítani, hogy a' földesur bírja azon földet, mely más ke-zében van, 's mellynek használatát a' törvény csak bizonyos korlátok között enged meg, mert decreditórioza az ország-gyűlést, ha azt mondjuk nekünk van valamink, a' mit való-sággal nem birunk. Midón tehát urbéri örökvaltság forog kérdésben, nem szólhatunk egyébről, mint arról, mi birto-kunkban levő kétségtelen sajátunk, t. i. az urbéri tartozások-ról. És így nem lehet azt mondani, hogy több jogot adunk a' parasztnak, mint a' mennyivel a' nemes ember bir; többet adnánk akkor, ha feljogosítók, hogy alodiumunkat is örö-kösen megvehesse. Olvasott itt fel egy m. ktb. ur egy tör-vényekkel spēkelt hoszsú beszédet, mellyet épen ugy el le-hetett volna mondani a' tagosítás tárgyában, mint jelenleg. Nem akar reá szóló hoszsúsan felelni; csupán egy pár olly állítást nem mellőzhet észrevétel nélkül, mely ha igaz vol-na, talán károsná tenné az örökvaltságot. Azt állította t. i. a-azon m. ur, hogy az örökvaltság veszélyes a' nemzetiség te-kintetében. Ezen állítás megfordítva sokkal több nyomaték-kal bir; mert elfogulatlan bíráló előtt nem szenved kétséget, hogy szabad honpolgárból sokkal buzgóbb és szilárdabb pártolója támad az alkotványunk és nemzetiségnek, mint szolgai állapotban snylódó hűbéresből. (Égy gróf kh. nem helyes.) Lehet, hogy itt nem helyes, de legalább egész Eu-rópa ezt vallja. Egyébiránt ha szóló ez állítása ellen a' m. gr. urnak dönthetlen védokai vannak, méltóztassék azokat maga rendén megfejteni's nem követni olly modort, mit a' karzat-tól is roz neven vesz. Mondva volt, ha az ósiséget eltörljük, a' székely nemzetnek vége lesz. Szóló tagadja, sőt meggyő-ződése szerint épen akkor fogna a' székelység elárasztani az egész országot 's ez által a' nemzetiséget is hathatósan emelni, ha mezeje lesz, hogy örökösön szerezhessen magá-nak földbirtokot; mert a' székelység mármár küszöbén áll azon nyomasztó állapotnak, hogy földéből meg nem élhet. Peldák voltak idéve Magyarhonból, miszerint ott az örök-valtság, kisajátítás, váltótörvények és a' tagosítás káros e-redvényeket szültek. Szóló nem beszél azon könyv után, mellyet m. B.M. ur felhozott, hanem utal a' tagosításra. Mélt-óztassék akárki széttekinteni Magyarhonban, és kérdi szö-lő-nem fog é az idézett törvények mindenikének szembeötöl-üdvös eredményeivel találkozni? Hol a' tagosítás és örök-valtság alkalmazva lön, nem virult é fel a' gazdaság? A' ki-sajátítási törvény következtében nincsenek Magyarhonnak vasútai, mellyek Erdélyben isten tudja mikor lesznek? A' váltótörvény azért, hogy egy pár vesztegető embert, ki a' nélkül is elvesztegette volna vagyonát, megbuktatott, nem vetette é meg alapját a' hitelnek, nem eszközölt é gyorsabb forgalmat, mellyek nélkül magosabb anyagi jólétre vergőd-ni lehetlen? Hisz Erdélyben nincsen váltótörvény, 's még is e-lég pazarló megbukik, 's a' ki hatszáztólinal nagyobb kamat-

ra vesz kölcsön, akár mily ósiség mellett bukni fog. Az ósi-séget Magyarhon még nem törölte el, de a' közelebb or-szágyűlések valamelyikén bizonyosan el fogja törteni. Szö-ló örökvaltságot ohajt szabad egyezkedés útján. Az eljárást illetőleg pártolja Hunyadmegyét. Arra nézve, hogy ki élhes-sen é' törvény jótékonyosságával, Kolozsmegye módosítvá-nyát fogadja el, melly szerint minden urbéres, ki maga vagy eldöde 12 év óta é' honban lakott, válthasson meg örök-re urbériséget. Végül, figyelmeztí szóló a' kk. és rr-eket, le-gyenek tekintettel az ország méltóságára, 's a' mit egyik ke-zökkel adnak az eddigelő minden jogot nélkülözött néposz-tálynak, a' másikkal ne vegyék vissza. Olly törvényt hozni, melly egyfelől megengedi, hogy örökvaltság legyen, é' de másfelől azt is kimondja, hogy az örökvaltságot fel lehet bontani, nevétséges eljárás lenne. Bátran meri szóló állítani, hogy az örökvaltságból több hazna lesz a' földesurnak, mint az urbéresnek; mert tagadhatlan ugyan, hogy a' hűbéri vi-szonyokbul kibontakozás lajtorjának az urbér legalsó, az ö-rökvaltság pedig legfelső fok; de ha akkorra hagyjuk az örökvaltság iránti intézkedést, ugy igen keveset fog kapni a' földesur váltságdíj fejében. — És ezért igaztalanság is megkötni valakit, hogy ha akar, urbéresével örökösön ne szerződhessék. Mert vannak, ugymond, hazánkban sok he-lyütt tehetős urbéresék, kik könnyen megválthatnák magu-kat, és szóló hiszi, hogy jelesen a' szász nemzet lépéseket fogna tenni az örökvaltságnak birtokaibani létbehozására, már ha a' nemes szász nemzetnek nincs elegendő alodiu-ma, mellynek mivelésére urbéresei robotját felhasználja, 's még is kényszerítve lesz, hogy az urbéri tartozásokat éven-kint in natura vegye fel, annyit tenae, mint a' birtokos zse-béből kivenni a' váltságdíj, vagy ót olly állapotba he-lyezni, hogy tulajdonát ne használhassa. Illyen helység Kü-üllömegyében a' 13 szász falu. Az örökvaltsági díj fejében fizetendő pénzt meg lehet tartani a' maradék számára; és kérdi szóló, mellyik ósiség jobb? Az é, mellynek csak neve létezik, vagy melly a' zsebben van? melly mellett a' birtok beese épségben marad, vagy a' melly folyvást apasztja? Helytelen tehát az örökvaltságot az ósiséggel amalgamálni. Az ósiség jelenleg nincs szönyegen, hanem szönyeg van a' robotmegváltás, mellyre nézve valakit elzárni attól, hogy saját hasznára ne egyezkedhessék, igaztalanság.

Tordam. e. k. Hunyadm. k. elősorolta azon javadal-makat, mellyeket az urbér ad az urbéresnek. Olly urbéresre nézve, kinek nincs mivel vagyont szerzeni, megjárának, de tehetősre nézve nem. Mert hiszen, kérdi szóló: az urbéres kinek pénze van, mit vásároljon? Marhát? Igen, de legelője olly szükre van szabva, hogy alig tarthat annyi marhát, a' mennyi tartozásai és saját házi szükségéi fedezésére nélkül-özhetlen. Földet? Ugyde micsoda birtok lesz, melly iránt, Hunyadm. szerint, soha sem lesz biztosítva, hogy el nem veszik töle, 's mellynek elvétele fölött a' nemes ember fog i-télni. Felhozták örökvaltság elleni védok gyanánt az ósisé-get. Ez, ugymond szóló, az urbériségre már el van törölve. Ki van mondva, hogy azon föld, mellytől urbéresem nekem szolgál, többé nem sajátom, hanem oszlik köztem, az álla-dalom és urbéresem közt; urbéresem engem nem földdel fizet, hanem munkával, pénzzel vagy terményekkel. Mond-ják, hogy az örökvaltság által több jogot adnánk az urbé-resnek, mint a' mennyivel a' nemes ember bir. Meg kell gon-dolnunk, ugymond, hogy annyi századon keresztül elnyo-mott állapotérti kárpótlás fejében valamivel többet is ad-hatnánk. Engedélyezett örökvaltság mellett szavaz.

Alsóf. e. köv. A' Hunyadmegye követe által előadott szerkezetet akár a' legfelsőbb kormány ide vonatkozó sza-badabb nézeteit, akár saját legvastagabb érdekeinket tek-intve nem pártolhatja. Ugyan is a' kormány maga bocsátott rendelést az örökös tartományok egyesült kancezelláriájá-hoz, mellyben megparancsolta, hogy az örökvaltság ügyé-ben készítették terv's terjesztessék sietőleg megvizsgálás végett fel; és annyira kívánja a' kormány ezen üdvös czélt, mikép már előlegesen kimondta, hogy ha valamely hely-ségben vagy csak a' minoritás kívánja is az örökvaltságot, a' majoritás tartozzék hozzá járulni; és továbbá megengede-te a' helységek közjóvedelem-forrásainak, millyenek p. o. a' malmok, fogadók, ezen czélra leendő eladatását, pedig mint minnyájan tudjuk, a' kormány kettőztetett figyelemmel szokott öröködni ('s ezt igen jól is teszi) a' helységek illetén közvagonai felett. Az örökvaltságot illetőleg tehát a' hala-dás szövetnekét a' kormány maga viszi előre, sőt még Ausz-tria quasi-országgyűlése is, és pedig még 1843ban kijelen-tette, mikép a' hűbéri viszonyok egyedüli biztos kiegyenli-tésére nincs más ut, mint az örökvaltság. De továbbá saját legvastagabb érdekeink is azt parancsolja, hogy ezen ügy-ben több eréllyel lépünk fel, mert más nemzetek példából indulva ki, csalhatatlanul bizonyos, hogy az urbér terén, a' földesuri jogok rendre mind keskenyebb határok közé szo-rittattak, és így igen természetesen mentől később lesz ö-rökvaltság, annál kevesebbre apad a' váltságdíj öszzege is. Ezek után legyen szabad Hunyadm. érdemes követének é-

rintett beszédére szólónak egy észrevétel tennie. Mielőtt az érdemes követ ur a szerkezetet felolvasta volna, elősorolta azon javadalmakat, melyekben az országgyűlés az urbér rendén az urbéreseket részesíté. Nem tagadja szóló, hogy ezek által ő is lát némi részben az urbéresek sorsán könnyítést, de feledé az érdemes követ ur a javadalmak között megemlíteni, mikép csak akkorára szabtuk az urbéri állományt, t. i. 6 holdra, mellyen évenként 50 vékával terem kevesebb gabona, mint mennyi egy több tagból álló család táplálására kell, ezzel szemben tehát az elősorolt engedélyek mind elvesztik becsületét. Végre, szóló ugyan lépései sinór-mértékeül nem szokta egyedül a kormány akarata hémvörjöt venni fel, de az örökvaltság ügyében annyival bátrabban lehet bárki szabad elvü, mivel ide vonatkozólag a kormány még liberalisabb.

Közügyig. Ha az örökvaltságot most megadjuk, argumentumul fogják felhasználni az ósiség eltörlésére. Többet Hunyadm. indítványánál nem fogadhat el.

Csikszék e. köv. Mintán a kk. és rr. határozatlag kimondották, hogy az örökvaltság üdvös létét elismerik 's csak alkalmazás-módjáról kívánnak a rendsz. bizottság által vélekedést adni, szóló meggyőződése szerint alig lehet kevesebbet határozni, mint a mit Fogaras vidéke javasolt. 'S valóban ha ez indítványt az érdekelt határozat után az eddigi országgyűlési tényekkel egybehangolva megfontoljuk, a parasztnak birhatási joga nyilvános kimondása nélkül alig több valamivel annál, mit a paraszt részint eddig is birt, részint a közelebbi országgyűléstől már ezelőtt megnyert. Fontoljuk meg csak a különbséget az eddigi szokás és az indítvány értelme között: az utóbbi szerint minden erőtetés nélkül, kölcsönös és szabad egyezkedés nyomán az urbéres megveheti telkét földesurától, a mi sem több sem kevesebb mint az, hogy a' melly urbéresnek pénze van, ha földesura talál, ki urbéres telkét el akarja adni, megveheti. 'S hát, kérde szóló, vajjon megtörténhetett, sőt tetteleg nem történt e ez ezelőtt is? Ebben tehát különbség nincs; mi pedig a' parasztnak a' Harm. törv. könyv 3r. 30 címébe foglalt nem birtokolhatását illeti, ezt az ország rendei már a' mult országgyűlésről felterjesztett törvényekelyben eltörlték 's noha ez még megerősítve nincs, a' kk. és rr. kiknek tetteikkel következtetéseket kell lenniök, bizonyára az engedélyt meg nem tagadhatják. A' különbség tehát egyedül abban áll, hogy a' hozandó törvény nyomán szabad egyezkedés által megváltandó telek a' paraszttól vérség útján vissza ne vétethessék. E' nélkül az örökvaltságról törvényt hozni annyi lenne, mint jogot adni a' parasztnak arra, hogy telkét megvehesse 's miután pénztel telkébe 's hosszas munkáját javításába fektette, kitenni annak, hogy egy vérokon által indítandó per kezdetén kibocsássa, vagy per folytán a' telek árát még egyszer a' perre költse.

Fogarasvid. e. k. Némely ellenvetésekre fog felelni. Az igazság legtöbb színével bíró ellenvetésnek tartja, mit Hunyadm. k. mondott, t. i. fenálló törvények szerint a' nemes ember, tulajdon jószágát, bizonyos kivételes eseteken kívül, örök áron nem adhatja el. Már ha a' nemes ember nem adhatja el örök áron, mikint válthatja meg magát az urbéres örök áron? 'S ezen állítást némelyek nagy helyesléssel fogadták. De szóló úgy véli, mi itten törvényhozó test vagyunk 's törvényeket változtathatunk; 's ha kimondottuk, miszerint az urbéresnek van joga földesurával oly szerződésre lépni, melly által uri tartozásait pénzen váltja meg, ki kell mondanunk azt is, hogy a' földesurnak joga van uri tartozásokat örökös szerződés által eladni. Ennélfogva a' kérdés utóljára csak az: meg kell e' a' dolgot tenni vagy nem? Kétségkívül meg lehet tenni, ellene hiába okoskodunk. Szóba hozatott az ósiség eltörlése, volt kérdés az iránt: honnan fognak a' megváltási összegek kikerülni, többen, de legnagyobb mértékben m. B. ur hozott fel különféle argumentumokat. Már itt szóló egyebet nem mondhat, mint, hogy mikor és hol, nem tudja tisztán Napoleon a' pusztákon vezetete sergét, az előcsapatok egyszerre lármajelt adnak 's az egész sereg hadlábba állítatik, mert egy nagy ellenséget láttak maguk előtt elvonulni; az ellenség megérkezését várják, 's im az egész, fata morgana (déliáb) volt.

Oly tárgyakra nézve, oly argumentumok ellen, melyeket senki fel nem hozott, méltóztassanak nem küzdeni, mert ellenök igen könnyű lesz a' győzelem. Mondották, hogy örökvaltság által az ósiség lesz eltörölve. Ez nem így van, mert az ósiség most is fenáll, mind a' mellett, hogy törvény szerint, bizonyos esetekben az ósi jószágokat visszaválthatlanul el lehet adni; oly esetekben, melyek jelen körülményekben ritkán fordulnak elő, de a' melly körülmények között ezen törvény hozatott, az esetek gyakoriak voltak, 's az ósiség fenállása pedig sem volt megdöntve; 's most ha kivétel tesszünk, még pedig minhasznunkra, mi által az ósiséget többi ágában is csakugyan fen akarjuk tartani, épen úgy fenmaradhat. Midőn ósiségről beszélünk, senki sem fogja azt vélni, hogy az ósiséget minden ágazatiban el kell törölni, hanem csak kártékonyan ható ágairól

lehet kérdés. Már errenézve különbözők lennének a' vélemények, de általános eltörlését még sehol és senkitől nem hallotta szóló indítványoztatni, mi történni talán nem is fog; tehát ne állítsuk előnkbe azon rémképet, hogy az ósiség gyökerében fog megingattatni. Most azonban arról van szó, midőn az urbéri viszonyok beállanak, midőn birtokaink egy része teherrel fog reánk sulyosodni, hogy attól, most még idején megmenekedhessünk és pedig reánk nézve annyi haszonnal, a' mennyivel lehet. Mondatott, hogy reformokat lassankint kell behozni. Szóló is épen így vélekedik 's épen azért kívánna most e' csekély lépést megtenni, mellyet ha elmulasztunk, eljön az idő, midőn nem tölünk függ e' lépést megtenni, midőn meg fog történni akarunk ellen a' mi kárunkra. Ezek előboesátása után azon véleményben van szóló, miszerint itt nem is a' föld megváltásáról van szó, mert azon föld, melly az urbéres kezében van, nincs többé a' mi kezünkben; ez iránt már határozott a' többség, miszerint a' jobbágyinak elővásári jogot adott. Így állván a' dolog, nekünk azt kell lehetségessé tenni, hogy a' földet minél drágábban adhassuk el. Szóló nem indítványozta, hogy az örökvaltság az ósiség e' részbeni eltörlésével történjék, ő azt kívánta, hogy az urbéresek a' telki állományok után járó uri tartozásokra nézve földesurakkal bármi czim alatti egyezkedéseket köthessenek. — Ki azt hiszi, hogy az ósiségnél fogva ezen szerződések nem fognak örökösökké lenni, ám higye, míg az ítélőszékek ellenkezőről győzik meg. Következőleg, mint Csikszék k. helyesen előadja, ezen indítvány már kezdetben oly csekély volt, hogy ha egy hajszálnyit elveszünk, semmi sem lesz belőle, mert az, hogy a' parasztnak joga legyen az uri tartozásokat megváltani, de úgy, hogy ezen megváltást megsemmisíthető legyen, rosszabb a' semminél, mert valakit szolgaság állapotjában tartani, habár módjában állana haszonnal menekedni belőle, nyomasztó eljárás; de a' szolgaság állapotját megszüntetni 's abba valakit újra visszavetni, ez már minden státuspolitikával ellenkezik. 'S miután már ki van mondva az, hogy azon szerződések, melyek kötve voltak, felbontatlanok maradjanak, miért kellene most kimondani, hogy az urbér behozatala előtt kötött szerződések ne lehessen felbontani, de azok, melyek az urbér behozatala után kötöttek, ezen kedvezményvel ne birjanak? a' melly ok az első törvényt javasolta, ugyanaz parancsolja a' másodiknak is kimondását. Szóló tehát a' hunyadm. indítvánnyal, a' mennyire lehet, megegyezőleg, ezt javasolja: „jelen törv. czikk erejénél fogva minden urbéres, kinek eleji vagy maga 12 évig e' hon polgára volt, az általa használt telki állományoknak vagy azok után járó tartozásoknak, bármely czim alatti megszerzésére vagy megváltására és birtoklására felszabadítottik.“ Ez a' különböző véleményeket egyeztetethető.

Kraszna és Háromsz. a' fogarasy. indítvány, két kh. és Hunyadm. e. köv. a' hunyadmegyei javaslat mellett szóltak. (Folyt.)

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Ó cs. fens. János főhg mint a' cs. kir. bécsi tudós társaság gondnoka föltérjesztvén őfelsége elibe a' jun. 27kén történt tisztválasztás eredményét, ő cs. felsége azt legkegy. jóváhagyni méltóztatott, minek következtében elnökül Hammer-Purgstall báró udvari tanácsos ('s magy. akad. tag), alelnökül dr Baumgartner András kormánytanácsos, dr Ettinghausen András első 's Wolf Ferdinand udv. könyvtárnok második titkárul választattak meg.

Csehországi josphstadi tudósítások szerint ott, valamint a' troppai kerületben Sziléziában jun. 19kén tartós, jégdarával vegyes záporosó után vonalonkint jégdara helyett borsószemhez hasonló kis bogycókat vettek észre. Ezen gömbölyű 's hosszas alakú bogycóknak édesmarczona izók van 's a' környéken nagy mennyiségben hullottak. Ezen állítólag égből hullott manna tenyészbutyke a' súly-ranunculusnak (Ranunculus Ficaria L.), melly növény ugyan is nagyon ritkán ad tökéletes magot, hanem e' helyett a' leveleken sárga butykokot képez, melyek aztán június hónapban, miután a' ranunculus elvirágozott, lehullanak 's már több ízben népmondára szolgáltatott alkalmat. Földbe tetvén e' butykok a' nevezett növény származik belőlök; de ha illyetén növényről a' fattyusarjadékok leszedetnek, akkor az, mint más fajrokonai, maga idején tökéletes gyümölcsét meghozza.

Bécs fővárosban 1846dik évben elfogyott: 279,240 akó bor, 853,500 akó sör, 99,800 ökor, tehén és több mint egy éves marha 121,190 — még egy évet el nem ért borjú 37,410 juh, ürű stb. 57,810 bárány, gödölye, malacz, 85,670 hizott sertés, 5700 süldő; 12,730 mázsa vágott és füstölt hus meg kolbász; 1140 szarvas, 270 vaddisznó, 6330 zerge és őz, 77,460 nyul, 402,080 pulyka, lud, kácsa, kappan, 1,674,730 tyuk és galamb, 39,990 fácán, fajdyuk és nyirfajd, 60,210 fogoly, esászármadár, hófajd, vadlud stb. 6930 tuczat szalonka, 6310 tuczat kisebb madár, 17,040 mázsa

hal, rák, uszor (óstriga) stb. 9630 mázsa rizs, 1,323,120 mázsa liszt, 30,600 mázsa hüvelyes vetemény, 217,050 m. kenyér-liszt, 640,970 m. főzelék, burgonya, répa, 220,460 m. fris gyümölcs, 14,240 m. aszalt gyümölcs, 13,540,200 pint tej, 60,793,530 tojás. Bármily nagyok legyenek is ott e' számok, mégis legtöbb rovában nem csekély mennyiséggel mutatkozott kevesebb az 1840dik évihez képest, bizonyoságul, hogy az életvidor Bécsre is keserűn hatott a' nagy drágaság.

Triesztlől jun. 26káról írják: „a' gabnaár folyó héten ismét száztól huszszal csökkent 's további sülyedése még annál inkább remélhető, minthogy a' készletek a' földközi tenger piacain a' fekete tengerről szállítások következtében tetemesen növekedtek 's a' termés áldásteljesnek mutatkozik. Majd valamennyi ausztriai tartományból kedvező tudósítások érkeznek e' tekintetben 's Magyarországon is a' még nem szerfölött későn beállott eső eloszlata az aggodalmakat 's mindennemű gabnafajra örvendetes kilátás nyílik. Szemtanukul mi csak a' legközelebbi környékről ítéhetünk, ez azonban minden tekintetben vigasztaló tekintettel kínálkozik. Főleg a' tavaszra. — A' kukoricza magas és szép, a' fák gyümölcsessel tulterhelhetvük 's a' borágon számos fürtöt láthatni 's hallomás szerint egész Olaszország hasonló kilátást mutat. Bizonyosan mindenütt jó aratást remélnek, mivel a' piacokon a' gabnaár folyvást csökken. Görögországból június 21dikéről érkezett levelek semmi nevezetes újról nem szólnak.

PORTUGÁLIA. A' britt - francia - portugál tengerész erő a' setubali kikötőbe szállván, Sa da Bandiera Parker admirál felszólítá, hogy a' közbocsnati föltételeknek hódoljon. A' zendülő főnök ajánlatokat tón, melyek részint elfogadtattak, részint elvették; végül az órség éjjel odahagyá a' várost 's Galamba és gróf Taipa parancsi alatt Evora felé vonult a' nélkül hogy Vinhaes akadályoztatná. Sa da Bandiera pedig és Mello gróf mintegy 300 emberrel meghódoltak 's hadi foglyokul az angol admirál őtalma alá álltak; a' hódolás állítólag azon föltétel alatt történt, hogy a' három közbejáruló hatalom jót álljon az egész és teljes boesánatért.

Jun. 15dikei portoi tudósítások szerint a' junta, melly eleinte késznek nyilatkozott a' három szövetséges hatalom föltételei elfogadására, azokat jun. 12kén visszaveté. Ennek következtében a' már megszüntetett ostromzár tüstint megújított. 12 ezer főnyi spanyol had volt jun. 11ke óta indulóban Porto felé. A' jun. 10kén Lissabonban közrebocsátott bünfeledés nem csekély mozgást okozott, úgy hogy este a' Diario do Governoban pötlékezik jelent meg azon nyilatkozattal, mikép az érintett bünfeledés akkor lépend teljes erejébe, hat. i. a' junta 's összes fölkelési seregek egész országban meghódolnak. Következők a' Diario do Governoban jun. 10dikén közrebocsátott királynői végzemenyek: I., Portugálok! Hazánk Európának legszomorubb példát adott, portugál vér folyt, a' tulajdon meg van semmisítve, a' társadalmi kötelek megbotatvák, a' polgárháboru valamennyi szenvedése 's baja ránk nehezült. A' hon és szabadságszeretet nem birt valamennyi portugál szívében diadalmaskodni azon szomorú áttatásokon, melyek királynői tenitélyünk 's a' statusalkotvány elleni fölfegyverzetésükül használtattak irányokban. — A' nekem köteles hódolás kieszközléseül 's visszaállításul a' közrendnek, elhatároztam magamban mindazon rendszabályokhoz nyulni, melyeket az emberiség 's a' státuszjöllét megkívánnak; terjedelmes közbocsánatot hirdetek, visszaadok minden hivatalt, mellyet alkotvány 's törvény szerint csak itélet útján vesztethni el 's minden méltóságot visszahelyezek. — Egyszermind elhatározám a' cortes összehívását 's új választások hirdetését, mihelyt a' hódolás végrehajtvá 's a' közrend az ország minden részeiben ismét vissza lesz állítva 's a' választások tökéletes szabadságát, valamennyi jog akadályozatlan gyakorlását 's párt nélküli végrehajtását az alkotványi oklevélnek minden pontjaiban biztosítom. A' spanyol, francia és angol kormányok, elhatározva hathatós eszközökhöz nyulni, hogy segédimül legyenek 's oly veszteljes bajoknak 's irtózatos példának véget vessenek, nem csupán ezen rendszabályokról tudósították azon férfiakat, kik a' zendülést indították 's vezették, hanem jót is állottak azok életbe léptetése iránt, ellenben a' fölkélok haladéktalan meghódolását kívánták. Ámde a' férfiak vonakodtak ettől, úgy látszott, mintha kétkedtek volna a' szövetséges hatalmak által ajánlott kezesség biztosságában 's inkább országuk törvényei ellen akartak cselekedni, mint királyi szavamban, nemkülönbön fons. szövetségesim szava 's hatalmában bizoni. De azon szolgálattok után, melyeket a' szövetséges hatalmak irányokban tesznek, megszünt az állítás 's napfényre került a' lehetetlenség, hogy a' polgárháboru még tovább is folytattassék. Nagylelkű érzelmim azonban mindig ugyanazok 's elhatároztam valamennyi, e' titokteljes tusába bonyolult személynek, minden kivétel nélkül, ugyanazon jótéteményt, ugyanazon terjedelmes köz-

bocsánatot mind azon időig megadni, midőn az illető kir. végzemény közrebocsátva törvényes hatását éreztetni kezdendi 's biztosítom egyszersmind fogantatását valamennyi kir. végzeménynek az ország alkotvány-oklevele fenntartásaul. Portugálok! Lehetetlen, hogy ti a jóakaró nézet, mely e rendszabályokat toll alá adja, valamint szükségletét a béke, egyetértés 's törvények iránti engedelmesség visszaállításának félreismérjétek. Bármi különbözők legyenek is a politikai nézetek, legelső kötelesség, legelső szükség az alkotvány-fenntartás 's legnagyobb véték valamint legnagyobb szerencsétlenség a társadalmi rend összeomlása, helyébe lépven az erőszak és pártönkény, melyek az egyeduralkodás megsemmisülését, vagy az önkényuralom visszaállítását az ország alkotványa 's törvényei sirján fognak okvetlenül maguk után vonni. Legbensőbb ohajtásom: hogy valamennyi alattvalóm használja jóakaró nézetimet, mihelyt azonban ezek mindenki előtt tudva lesznek, igazság, szükség és a statusjollét parancsolja, hogy azok, kik hódolástól vonakodni találnának 's az ország szenvedését meghoszzabbítani kísérlenék, a törvény szigorúságának adassanak által. De las Necessidades palotában jun. 9. 'stb."

II. Büntetési végzemény. Azon sürgető szükség tekintetéből, hogy az országra súlyosult szenvedések vége szakadjon 's eltávolítsanak a bajok, melyeket a polgárháború-folytatás maga után fogva vonni, lelkesítve továbbá azon ohajtástól, miszerint legelső és legparancsolóbb kötelességim egyikét teljesítem, azaz minden megkívántató eszközt használjak egy illy szerencsétlen küzdelem megszüntetésére 's kiengesztelésökre a portugálok érzelmeinek, kik az uralkodás kezdete óta magokat királyaik — fonséges eldódeim iránti hűségök által folyvást kiűntették, elhatároztam statutanácsom kihallgatása után, rendelni mint következők: **1)** Valamennyi, **1846**ki oct. **6**ka óta elkövetett politikai vétség számára általános 's tökéletes bocsánat engedtetik 's minden föltétlen 's örök feledéssel temetetik el. **2)** Mindazon egyed, ki valamely hatósági parancs erejénél fogva elfogatott, legyenek bár per alatt vagy nem, haladéktalanul kibocsáttassanak. **3)** Mind azon személyek, kik a politikai események, vagy a kormányhozta rendkívüli intézkedések következtében az ország földét elhagyni kényszerültek, ezennel visszatérhetnek hazájokba; a kormány e végre szükséges segítséggel szolgáland nekik. **4)** Mindazok, kik nevezett oct. **6**ka óta törvényesen birt katonai rangukat vagy más működéseik és hivataljokat elvesztették, melyektől azonban az alkotványos oklevél vagy fenálló törvények világos rendelete szerint csak illetékes törvényszéki ítélet által fosztathattak meg, tüstint ezimeik, működéseik 's hivatalaikba helyzetnek vissza. — Szintugy visszanyerik méltóságaik, czimeik 's kitüntéseiket mind azok, kik nevezett oct. óta czimök vagy más akadémia érdemkitüntéseiktől megfosztattak. De las Necessidades palotában jun. **9**kén."

ANGLIA. György cambridgei herceg, hadi parancs-

nok a dublini kerületben kinyilatkoztatá, mikép ő 's az összes irlandi tábornokok ki fognak az 'United service Club'-ból lépni, ha a játék ugyanott, mely már számos tisztet végromlásra juttata, meg nem szünik. A club választványa tüstint minden, hatalmában álló eszökhöz nyult, hogy a herceg kivánságának eleget tegyen.

Jun. **20**án ő felsége az angol királynő trónraléptének tizedik évnapja ünnepeltették a park és toweri álglyuk üdvölvései 'stb. által. — Az orosz nagyherceg Londonból elutazott özvegy Pembroke grófnő látogatására; Palmerston jun. **19**kén kétórás kabinettanács után — melyben az országgyűlés vége határozottan julius **15**kére 's a parlament-elosztás más napra határozatott, nagy lakomát adott, melyben György cambridgei herceg, luccai örökös herceg, ausztriai követ, Palmella hg, Melbourne és számos ur és jelesség vőnek részt.

OLASZORSZÁG. Római levelek szerint jun. **11**kén délelőtt a szentséges atya titkos bibornok ülésben ő szentsége a magas gyülekezethez beszédet intézett, mely mélyen jellemzi pápai kormányzása elveit. Mondá többi közt, mikép a trienti zsinat törvényei nyomán haladva, az egyházi főméltóságokat (bibornokságokat) 's hivatalokat, egyedül valódi érdemre tekintve, osztogatandja. Továbbá új statutanácsot szerkeszte, melynek tagjai: **1)** a mindenkori bibornok — statustitkár mint elnök; **2)** a bibornok camerlengo (kamrás); **3)** az utak és vizimunkák bibornokigazgatója; **4)** a monsignore uditore della camera; **5)** Róma kormányzója; **6)** a főkinestárnok; **7)** a hadkormányi elnök. A gyülekezet ülésai a statustitkár vagy egyenesen pápa ő szentsége alatt tartatnak. Említettek kívül még a különféle kormányzások főnökei is részeltethetnek a tanácskozásban. A statutanács-alakításra vonatkozó pápai oklevélben többi közt ezek állanak: „miután legfőbb kivánságunk biztosan és gyorsan tudni meg, mit a napi szükségek 's papi kormányunkra bízott nép jólléte kíván, elkerülhetlen volt **1** eszközt találni, mely az ügyek sokféleségét 's a közigazgatás különféle ágainak szaporodott viszonyait haszontalan 's veszélyes bonyolultságtól biztosítsa. 'S minthogy illy eszközök idővel és dolgokkal változnak, úgy hogy a mi egykor jó és szükséges volt, ma ellenkezővé válik, ennél fogva mi azon ezél-elérésre legjobbnak gondoltuk az országos közigazgatási ágak főnökeit egy statutanácsban összpontosítani, mely legalább legfontosabb vizsgálya 's tárgyalja azon ügyeknek, melyek jóváhagyásunk elibe szoktak terjesztet ni 'stb."

Florenzben jun. **17**kei hírek szerint általános örömet okozott egy a napokban megjelent nyilatkozvány, mely szerint a pisai legutóbbi nyugtalanságok miatt fenytő perbe vont egyedek tökéletes büntetést nyerne. A részesek már kibocsáttattak ideiglenes fogságukból.

Jun. **17**kén első évnapja volt IX. Pius kormányzásának. Az ünnepély maga zászlószentelésben állott, 's minden tekintetben igen érdekes, megható volt. IXd. Pius a bolognaiak dus himzetü zászlóját Orsini herceg római taná-

csosnak 's a porgárórhad parancsnokának adta által, ki is azt a Capitolban ünnepélyesen áttalvevén a Monte Cavalora vitte, hol ő szentsége töménytelen sokasú népnek áldását osztá. A megjelent szentséges atya a sokaság örmzajos lelkesüléssel fogadá. Ez ünnepélynél a közel 's távol helységek is képviseltetve valának zászlós és zenés küldöttségek által, melyek az előttei nap gőzösk és társasági kocsikon a romai nép hangos örmkiáltásai közt vonultak a fővárosba. Virágokkal koszorúzott nagyszámu lobogók rekeszték be a menetet. A lobogókon nagy betűkkel olvasható volt: büntetés, helyhatósági szerkezet; követek; oktatás; törvénykönyv és vasutak (fő szükségai az egyházi statusnak); IXd. Pius a haza atya. A pápai palota elibe érkezve, dicsőenket zengedezett a nép — ő szentségét illetőleg, ki csakhamar meg is jelenvén a főerkélyen, megáldá a nagy közönséget. A pápa igen megilletődöttnek látszik, 's hálát mondva vonult vissza; dörgő éljenek kísérték őt 's valamennyi hangszér örmhirdető zaja. Este az egész város kivilágított, a lég teli volt a sokaság örmkiáltásával 's hova csak pillantott az ember, vídám kedélyeket látott.

II. O'Connell Dániel jun. **14**kén volt ő szentségénél a pápánál kihallgatáson. Pius sok szépet szólt az elhunytól 's miután az irlandi megcsókolta lábát, következő monda ő szentsége: „miután a régohajtott szerencsétől meg vagyok fosztva ölelhetni a keresztyénség hősét, legyen legalább azon vigasztalásom, hogy fíját ölelem.“ 'S a szentséges atya kétszer szorítá kebléhez a „szabadító“ fíját. A nagy egyházi gyászünnepély jun. **25**kén vala tartandó.

POROSZORSZÁG. Jun. **26**kán délelőtt rekeszté be Bodelschwing miniszter az egyesült országgyűlést. Rövid beszédében sajnát fejezé ki a miatt, hogy az országgyűlés fájdalom! nem azon gyümölcsöket termé, melyeket vártak tőle! — Aztán jóformán éles rozsalás következett, hogy némelyek elvonultak a bizottsági választások alól. A kormány megtudandja örzenia törvényt. Országgyűlési marsal Solms hg éljont kiáltott a királynak 's ezzel a gyülekezést szétoszlott. Nem mutatkozott tehát azon lelkesülés eloszláskor, mely az országgyűlés kezdetét jellemzé 's a képviselők elégtelensége hihetőleg mélyebben gyökérzik, semhogy egy két engedély által lecsilapítható lenne.

OROSZORSZÁG. Orosz határszélről írják, mikép ott a porosz országgyűlés mindnyájok figyelmét magára vonja. Legfeszültebb érdekléssel kísérték annak tárgyalásit ülésről ülésre. Mindenekelőtt azonban kíváncsi flgyelemmel várják a királyi nyilatkozást, mely az országgyűlés végén valószínűleg következni fog.

TÖRÖKORSZÁG. A konstantinápolyi hírlap a görög török villongást ismételve mint egy, Metternich herceg közbejárulása követezében bevégzett lényt adja elő. Mussurus követ azonban nem fog Athenben maradni, hanem visszahivatni minden bizonynyal, a mint ez másképp nem is lehet.

54ik szám.

É R T E S Í T Ő.

1847.

Gőzösk járása 1847. július 1-jétől kezdve:

Pestről Györbe) naponként indulási idő reggeli 5 óra.
(Pozsonyba)
Bécsbe naponként; indulási idő a páratlan számú napokon t. i. július 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31kén — reggeli 5 óra.
Páros számú napokon pedig, mint július 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30án, indulás órája: déli 12 óra.
„ **Zimonyba** mindennap, csütörtököt kivéve, és pedig: hétfőn és pénteken Tittelnek lemenet-és Eszéknek felmenet-utoni érintésével.
„ „ kedden és szombaton Eszéknek lemenet- és Tittelnek felmenet-utoni érintésével.
„ **Drenkovára** szerdán és szombaton.
Az aldunai gőzösk indulási ideje reggeli 5 óra.
Őszeköttetési járasok Konstantinápolyi- és Odeszszával:
Vasárnap, július 4kén és 18kán az oláhországi részen Konstantinápoly- és Odeszszával.
Vasárnap, július 11kén és 25kén a török részen Konstantinápoly és Odeszszával.

Nagyon kéretik az uti-podgyásznak a reggel induló hajókra legfeljebb esti 8 óráig indulási nap előtt a hivatalban feladatása, a délben indulókra nézve pedig legfeljebb délelőtti 11 óráig, minthogy a déli 11 óra után ésilletőleg reggel a hajók elindulásuk előtt hozatottak, csak a következő gőzösk szállíthatnak le, a hajókrai egyenes felhozás pedig épen azok indulása előtt nem engedtetetik meg.
Pesten, július 1jén 1847. **Gőzhajósági hivatal. 2—9**

† Geibel Károly

könyvarusnál Pesten (hajó utcában) 's minden könyvkereskedésben kapható: különféle betegségek

Hasonszenvi (homoeopathicus) gyógyítása

Nem orvosok és kezdő h. orvosok használatára írta Argentí Döme orvosnár Hahnemann arczképével. Srét. Pesten 1847. borítékba csinosan fűzve (243 lap) 2 ft. pengőb.

E tekintetben első hasonszenvi magyar munka, melynek bevezetése a homoeopathiának teoriáját tárgyalja, gyakorlati része pedig különféle betegségek, néhány gyakrabban előforduló nő- és gyermek-betegség gyógyítását foglalja magában. Ajánlható kezdőknek azért is, mivel e munka által minden eddig irt hasonló német munkának azon igen érezhető hiánya pótolatik, hogy ebben nemcsak a gyógyszerek, hanem ezeknek bevétel-módja, mennyisége és ideje is minden betegségnél különösen ki vannak jejelve. Ajánlható lelkészeknek 's földesuraknak, kik hasonszenvi gyógyszereket tartván házuknál, orvos távollétében e könyv után mind magukon, mind pedig szenvedő embertársaikon több esetben segíthetnek, a nélkül, hogy a nagy költség terhét éreznék, a nélkül, hogy tévedés esetében tetemesen ártanak, mint sokszor az ugy nevezett házi orvosságok által, millyenek a hánytató, hashajtó 'stb. efféle gyógyszerek. 1—3

Gabonaár váltógarasokban.

			Tisztához	Készítés	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten,	július 2.	(pesti m.)	— 420	— 300	— 260	—	130—140	— 285
Veszprém,	jul. 25.	(pozs. m.)	490—200	175—180	150—155	130—150	80—84	160—180
Temesvárott,	" 25.	"	280—289	—	—	—	—	— 196
Győrött,	" 25.	"	220—260	170—200	200—220	140—150	72—78	200—210
Mosonyban,	jul. 1.	"	280—340	230—270	255—265	200—220	70—75	210—230
N.Szombatban,	jun. 29.	"	313—342	—	—	255—262	233—243	100—103
Pozsonyban,	jul. 2.	"	270—300	—	—	230—250	205—208	82—88
Miskolczon,	" 1.	"	295—300	285—290	245—250	195—200	64—65	220—225